

KUNSTPROGRAM RØDBYHAVN

 lollandkommune

 Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen
Danish Transport, Construction and Housing Authority

 K:
Statens
Kunsthøj

Umage

INDHOLD

INTRO	3
VISION FOR KUNSTEN I RØDBYHAVN	4
KRITERIER FOR KUNSTEN I RØDBYHAVN	5
KUNSTPROGRAMMETS TEMAER	6
Indsatsområder og kunstgreb	7
SAMARBEJDER	12
ORGANISATION	13

Forsidefoto: Puls Ravn: *Ålekistevej* - udstillingen
Lokalglobalplan

INTRO

Nærværende kunstprogram for Rødbyhavn skal sætte rammerne for, hvordan kunst kan være med til at indfri Lolland Kommunes visioner om at styrke Rødbyhavns kvaliteter og identitet som kyst-og havneby på Lollands Sydkyst.

Kunstprogrammet fokuserer på konkrete kunstneriske greb, som kan bidrage til at realisere nogle af de planer for udviklingen Rødbyhavn, som både er defineret i Potentialeplan for udvikling af Sydkysten (2016) og programmet for Områdefornyelsen Rødbyhavn (2017/18). Potentialeplanen er en strategisk langsigtet plan, som udstikker de overordnede rammer for udviklingen af hele Lollands Sydkyst, hvor Områdefornyelsen fokuserer på at bringe Rødbyhavns mange kvaliteter og uforløste potentialer i spil i denne udvikling.

Rødbyhavn står over for nye udviklingsmuligheder med etableringen af den kommende faste forbindelse til Tyskland. Femern-forbindelsen åbner mange døre for udviklingen i Rødbyhavn og Lolland som helhed. Områdefornyelsen og herunder kunsten i byudviklingen skal skabe et interessant sammenspil mellem byen, havnen, kysten og naturlandskabet samt styrke oplevelsen af Rødbyhavn som en god leveby, hvor hverdagslivet, turismen og livet på havnen nyder gavn af hinanden.

Statens Kunstfonds Legatudvalg for Billedkunst har bidraget med udpegning af Umage v. Lotte Boesen Toftgaard som kunstkonsulent samt med økonomisk støtte til udarbejdelsen af et kunstprogram for Rødbyhavn. Umage har i forbindelse med kunstprogrammet arbejdet sammen med kommunens projektleder for Områdefornyelsen og kunstprogrammet er godkendt af Områdefornyelse Rødbyhavns projektstyringsgruppe.

Kunstprogrammet er Områdefornyelsens formulerede krav til, hvad der forventes af kunsten og dermed et redskab til udvælgelse af kunstnere og projekter.

VISION FOR KUNSTEN I RØDBYHAVN

Kunsten i Rødbyhavn skal bidrage til at skabe mere liv i byen, større lokal stolthed og underbygge nye fællesskaber. Kunsten skal styrke Rødbyhavns identitet som attraktiv havne- og kystby samt knytte bykerne, havn, kyst og Femern-forbindelsen tættere sammen.

I Rødbyhavn er der en unik mulighed for at afprøve, hvordan kunstnere kan engageres i byudviklingssammenhænge på en ambitiøs og realistisk måde. Visionen er, at kunstnerne i udviklingen af Rødbyhavn skal indtage mange forskellige roller og være med til at tænke byudvikling, borgerinvolvering, fysiske anlæg og formidling på alternative måder.

Kunsten skal på en udfordrende og komplementerende måde realisere nogle af de eksisterende planer, som er beskrevet i Potentialeplanen for udviklingen af Sydkysten og Programmet for Områdefornyelse Rødbyhavn. Kunsten skal være med til at skabe en sammenhængskraft mellem de forskellige indsatsområder i udviklingsprojektet - og gennem et vedvarende fokus på den stedsbundne fortælling bygge bro mellem Rødbyhavns historie, livet i havnebyen i dag og den fremtidige funktion som knudepunkt for Femern-forbindelsen.

Kunsten kan, hvis de rette betingelser er tilstede, være en medvirkende – og samlende – drivkraft i udviklingen af Rødbyhavns identitet som både en stimulerende hverdagsby og Sydkystens turistattraktion ved porten til Femern.

KRITERIER FOR KUNSTEN I RØDBYHAVN

For at denne vision skal kunne realiseres og kunsten kan få den ønskede effekt opstilles her en række kriterier for den kunst, som tænkes integreret i Rødbyhavn.

Kunsten skal være stedsbunden

Kunsten skal forholde sig til Rødbyhavns specifikke kontekst og bidrage med nye fortællinger i og om byen. Uanset kunstgreb vil essensen af værkerne være, at de griber ud og går i dialog med de stedsbundne kvaliteter og forholder sig til byens historie, kultur, natur og fremtid.

Kunsten skal bidrage til nye lokale fællesskaber

Kunsten skal bringe nyt liv til Rødbyhavn-borgernes igangsættende ånd. Kunsten kan danne ramme om nye fællesskaber gennem involverende kunstneriske processer, men også gennem fælles kunstneriske oplevelser i og omkring Rødbyhavns byrum, havn og kyst. Kunsten har desuden specifikt potentiale for at agere katalysator for mødet mellem Rødbyhavns lokale borgere og de internationale gæstearbejdere, som anlæggelsen af Femern-forbindelsen bringer til byen.

Kunsten skal styrke den samlede oplevelse af byen

Kunsten i Rødbyhavn kan indtage mange forskellige former og sammen med andre udviklingsgreb og fagligheder understøtte en udvikling, der er baseret på byens særpræg. Kunsten skal aktivere Rødbyhavns immaterielle og ikke-synlige værdier og samtidig visuelt give by, havn og strandmiljø et kunstnerisk løft. Kunsten skal bidrage med nye sansebaserede og perspektiverende oplevelser i byens centrum og det nye forland, der både styrker den lokale stolthed og inviterer til ophold for både borgere og turister.

KUNSTPROGRAMMETS TEMAER

Kunstprogrammets formål er at integrere kunst i Områdefornyelsens indsatsområder og udpege de projekter, hvor kunsten eller kunstnerne med deres særlige kompetencer kan bidrage med størst effekt for det samlede udviklingsprojekt. I det følgende vil en række konkrete kunstgreb eller typer af kunstprojekter, der på hver deres måde realiserer visionens delelementer og aktiverer de udvalgte steder, blive præsenteret.

Der vil blive identificeret kunstneriske projekter, som både arbejder med midlertidige og permanente greb i forhold til at påvirke givne steder i Rødbyhavn. Midlertidige kunstprojekter kan have stor værdi, da de kan udfordre offentlighedens blik på stedet og være med til at skabe nye fortællinger om stedet eller projektet. Så selvom det er værker med relativ kortvarig fysisk manifestation i byrummet, kan de få et vigtigt efterliv som værdiskabende i byens kollektive erindring.

Et midlertidigt kunstprojekt kan også fungere som et forprojekt til et hovedprojekt, en permanent kunstnerisk bearbejdning af et sted i byen. Det midlertidige pilotprojekts hovedformål vil her være at identificere muligheder og begrænsninger som input til det permanente indgreb samt at skabe interesse og ejerskab hos befolkningen. Kunstprogrammet til Rødbyhavn vil blive realiseret i flere faser og ofte med gennemgående kunstnere involveret. Kunstnerne vil i de fleste tilfælde indlede deres arbejde i byen med at afholde workshops for udvalgte borgergrupper med det dobbelte sigte at involvere og danne nye fællesskaber på tværs af lokalbefolkningen og give kunstneren unik viden og indsigt i byens dna. Hver workshop sætter sit fysiske aftryk i byrummet i form af midlertidige kunstneriske interventioner med øje for de specifikke steders udviklingspotentiale.

I næste fase er ideen, at de samme kunstnere bliver involveret i bearbejdningen af de fysiske anlæg i Rødbyhavn, som Områdefornyelsen skal gennemføre. Kunstnerne kan komme med bud på, hvordan kunsten kan integreres permanent i udviklingen af de specifikke byrum – også indenfor den økonomi, som er afsat i Områdefornyelsen. I denne fase skal kunstnerne arbejde tæt sammen med den fungerende arkitektfaglige rådgiver om kunstnerisk udtryk og plan for realisering. De kunstneriske kompetencer anvendes i denne fase til at give en række mindre anlægsprojekter under Områdefornyelsen et kunstnerisk løft.

INDSATSOMRÅDER OG KUNSTGREB

I overensstemmelse med Områdefornyelsens indsatsområder udpeges her tre steder/projekter, hvor kunst kan bidrage til at forankre og give identitet, skabe nye funktioner og attraktioner samt skabe perspektiverende fortællinger i og om Rødbyhavn:

- Havnegade
- Digecentret
- Femern-forbindelsen

HAVNEGADE

Havnegade er Rødbyhavns hovednerve og den fysiske og symbolske kerne i den gamle havneby. I dag er Havnegade dog blevet billede på den stagnerede byudvikling og de mange funktionstømte lokaler er med til at gøre gadeforløbet trist. Gaden skal tilføres fornyet liv gennem midlertidige aktiviteter i og kunstneriske bearbejdnings af udvalgte tomme lokaler eller deres facader. Herudover vil et eller flere fysiske kunstneriske greb bidrage til at skabe bedre opholdsmuligheder og højne den bymæssige kvalitet permanent.

1. FASE: WORKSHOP + bearbejdning af FACADER I HAVNEGADE

En billedkunstner eller designer med kunstnerisk udtryk inviteres til at afholde workshop i et af de tomme butikslokaler i Havnegade. Formålet er at involvere en specifik gruppe i lokalbefolkningen i en kunstnerisk proces, der skal resultere i et enkelt greb til midlertidig visuel bearbejdning af en række facader i Havnegade.

2. FASE: SAMARBEJDE om torvet + forbindelse til Jernbanestien og Digecentret

Samme kunstner samarbejder med en arkitekt om kunstneriske løsninger på opgradering af byrum, der støder op til Havnegade. Der skitseres på visuelle markeringer af Torvet og forbindelsen fra Torvet mod Jernbanestien samt forbindelsen fra Havnegade til Digecentret.

Forslag til kunstner (begge faser): Puls Ravn

Pulsk Ravn er en dansk grafiker, designer og kunstner. Hun har en MA fra linjen for Visuel kommunikation, Danmarks Designskole og har siden arbejdet som selvstændig designer med sideløbende kunst- og designprojekter med fokus på det offentlige rum. Puls har erfaring som underviser og har ledet flere inddragende kunstprojekter som afsæt for udsmykninger.

www.instagram.com/pulskravn

Pulsk Ravn: *Ålekistevej* - udstillingen Lokal-globalplan, *RACA* - København, udsmykning - Børnehuset Søndergården (øv. til ned.)

DIGECENTRET

Digecentret er Rødbyhavns aktivitetshus, der i dag huser flere klubber og foreninger, et bibliotek og et lokalhistorisk arkiv. Områdefornyelsen skal tage første skridt til en udvikling af Digecentret mod nye udadvendte funktioner eller faciliteter. Stedet har potentiale for at blive et mere dynamisk kulturelt hus, der også kobler Rødbyhavn til hele udviklingsprojektet omkring Femernforbindelsen. Kunstens rolle i denne proces er at sætte fokus på Rødbyhavns særegne historie og bruge den som inspiration til, hvorledes byens kulturelle identitet kan udvikle sig på ny.

1. FASE: WORKSHOP med LOKALHISTORISK ARKIV + INSTALLATION I HAVE

En eller flere kunstnere afholder kunstnerisk workshop for Lokalhistorisk Arkivs frivillige. Projektet kan tage udgangspunkt i Rødbyhavns højaktuelle stykke kulturhistorie, nemlig anlæggelsen af Det Sydløllandske Dige som følge af Stormfloden i 1872 - ét af danmarkshistoriens første klimatilpasnings- og kystsikringsprojekter. Der kan trækkes tråde til Rødbyhavns nye gigantiske anlægsprojekt, Femern-forbindelsen. Workshoppen skal resultere i en midlertidig installation i parken omkring Digecentret, der afprøver en ny ramme for i uderummet omkring Byens Hus og evt. samtidig formidler linjerne mellem det historiske og det nutidige anlægsprojekt og betydningen for Rødbyhavns identitet.

2. FASE: SAMARBEJDE om FREMTIDENS BIBLIOTEK / BYENS HUS

Samme kunstner samarbejder i fase 2 med Biblioteker og Borgerservice i Lolland Kommune om inddragende workshop og idéudvikling omkring Digecentrets og særligt det lokale biblioteks fremtid. De kunstneriske kompetencer sættes i spil i forhold til gentænkning af aktiviteter og faciliteter i det fremtidige "Byens Hus" og udarbejdelse af skitse til kunstnerisk bearbejdning af interiør eller eksteriør.

Forslag til kunstner (begge faser): Jens & Morten

Kunstnerduoen Jens & Morten består af billedkunstnerne Jens Ardal og Morten Kromann, der siden 2012 har skabt fælles borgerinvolverende og æstetisk fabulerende projekter, som sætter rammen for udvekslinger af ideer og holdninger i det offentlige rum. Jens og Morten har siden 2015 sammen med lokale kræfter udviklet et nedlagt slagteri i Holstebro til et kulturelt centrum med borgerinddragende kunst- og kulturprojekter som bærende faktor.

www.jensogmorten.dk

FEMERN-FORBINDELSEN

Når anlægsarbejdet af Femern-forbindelsen går i gang vil flere tusinde tunnelarbejdere bosætte sig området omkring Rødbyhavn for en årrække. Mange af disse gæstarbejdere vil være udenlandske tunnelarbejdere ansat af Femern A/S. I perioden 2021-2030 forventes det, at ca. 3.000 gæstarbejdere vil arbejde på tunnelen på den danske side alene. Det giver naturligvis store logistiske og fysiske udfordringer, at så mange mennesker skal indsluses i lokalsamfundet omkring Rødbyhavn. Men i stedet for at fokusere på disse arbejdere som en udfordring vil et kunstprojekt portrættere det oversete, de oversete, så deres historier bliver en synlig og aktiv del af Femern-forbindelsen fra første spadestik.

Lollands historie er også historien om import af arbejdskraft fra nær og fjern. Det Sydlollandske Dige blev skabt af 600 arbejdsmænd, der i perioden 1873-78 flyttede 1,73 million kubikmeter jord for at sikre Sydlollands kyster mod fremtidige stormfloder. Og hvert år i perioden 1892-1929 tog 12-15.000 polske kvinder og børn arbejde i roemarkerne på egnens herregårde og var med til at realisere det lollandske sukkereventyr. Nu kommer ca. 3.000 hovedsagligt mandlige tunnelarbejdere til Lollands kyst og igen vil gæstarbejdere være med til at forme Lollands fremtid. Kunsten skal være med til at sætte fokus på disse oversete aktører i et enormt projekt som Femern-forbindelsen for herigennem at skabe en anden og mindst lige så vigtig menneskelig forbindelse i de mange år, det tager at etablere tunnelen.

Nordeuropas største anlæggelsesbyggeri vil blive en attraktion i sig selv i hele Femernbælt-regionen. Kunsten har et potentiale for at understøtte den fysiske forbindelse mellem Lollands sydkyst og Fehmarns nordkyst med en mere symbolsk forbindelse med fokus på den kulturelle og sociale del af den regionale udvikling. Fysiske markante og perspektiverende kunstværker kan blive markører for hele den regionale udvikling.

1. FASE: VIDEOPORTÆTTER TUNNELSYN / TUNNELVISION

Tunnelsyn/tunnelvision kan være et kunstprojekt, der balancerer mellem antropologisk undersøgelse, kunst og brobygning. Heri finder man også baggrunden for den mangetydige titel Tunnelsyn. For hvilket syn på forbindelsen har henholdsvis vi, tyskerne på den anden side og arbejderne? Samtidig er tunnelsyn noget indsnævret og fordomsfuldt. For hvilket syn har vi på hinanden? Og hvilket syn kan vi være med til at skabe, når så mange gæstarbejdere bliver en del af et relativt lille område som Rødbyhavn de kommende år?

Procesbilleder Femern A/S

Helt konkret vil en række korte videoportrætter trække udvalgte gæstearbejdere frem i lyset, så deres historie bliver nærværende for lokalbefolkningen og en del af Rødbyhavns bybillede og i havnen på nedlagte industribygninger, fortove mm. Her vil man støde på fortællinger fra disse nye borgere, som hermed bidrager til oplevelsen af lokal-samfundet og samtidig skaber en attraktion for de mange turister, som årligt passerer gennem området. Disse videoportrætter kan også blive suppleret af videoportrætter af et udvalg Rødbyhavns lokale borgere.

Forslag til kunstner (videoportrætter): Mikkel Bagge Lange

Som kreativ direktør, kunstner og musiker arbejder Mikkel i skæringsfeltet mellem kunst og formidling og udvikler alt fra film til konkrete fysiske initiativer, som kan gøre en lokal forskel og skabe positiv opmærksomhed omkring ellers komplicerede produkter eller problemstillinger.

Mikkel har tidligere arbejdet for Kulturbro Øresund, Faxe Kommune, Helsingør Kommune, Naturkraft, Miljøministeriet, Ørsted, Maersk m.fl.

2. FASE: SAMARBEJDE om LANDSKABELIGT KUNSTVÆRK i regionens nye forlande

Der er desuden et stort potentiale i at tænke kunst ind som en bærende faktor i udviklingen af de nye naturområder af rekreativ og naturmæssig værdig på begge sider af bæltet. På Rødbyhavns side vil det være oplagt at indlede et samarbejde mellem de ansvarlige landskabsarkitekter og en kunstner omkring et stort markant kunstværk integreret i landskabet omkring tunnelrenden – og som evt. vil kunne have en pendant på den anden side af bæltet på Fehmarns nordkyst. Et kunstværk i en hidtil uset skala i nordiske sammenhænge, som vil kunne blive en attraktion og oplevelse i sig selv samt fungere som et symbol på Nordeuropas nye turistområde. Kunsten kan udover at være visuel markør desuden give form til re-

Referencebillede tunnelarbejdere

Landskabsarkitekterne Schönherr's projektforslag for Femern-anlægget

gionens mere immaterielle værdier, såsom dens historiske og kulturelle betydning.

Proces og udvælgelse af kunstner

At realisere et kunstværk af denne karakter kræver etablering af et samarbejde på tværs af mange private og offentlige aktører. Femern A/S og Lolland Kommune vil være opdragsgivere bakket op af Statens Kunstfond og andre fonde med regional udvikling som indsatsområde. En kunstnerisk forbindelse på tværs af bæltet vil naturligvis kræve et transnationalt samarbejde om fælles vision og finansiering.

Når der skal udvælges kunstner, vil der blive udskrevet en international skitsekonkurrence og nedsat et kunstudvalg bestående af repræsentanter fra opdragsgivere, fonde og andre aktører, som vil blive rådgivet af én kunstkonsulent samt kunstfaglige og arkitektfaglige fagdommere.

SAMARBEJDER

Realiseringen af første fase af kunstprogrammet vil kræve et bredt samarbejde med forskellige borgergrupper i Rødbyhavn. Private ejere af tomme butikslokaler i Havnegade skal indvilige i at lægge rum til workshops og realiseringen af midlertidige kunstværker, der kan bringe liv og fornyet energi til gaden. Til rekrutteringen af borgere til de inddragende workshops skal der etableres et samarbejde med lokale foreninger og andre aktører i Rødbyhavn.

Lolland Kommunes forskellige forvaltninger vil være centrale aktører, der skal tage ejerskab for realiseringen af de kunstneriske tiltag. Kultur og Fritid i Lolland Kommune vil kunne bidrage til kunstprojektet med sparring og viden om de lokale foreninger og aktører. Derudover vil Biblioteker og Borgerservice samt det Lokalhistoriske Arkiv også være vigtige aktører at inddrage specifikt i forhold til kunstprojektet på Digecentret. Når kunstnerne skal samarbejde med Områdefornyelsens arkitektfaglige rådgivere om at realisere anlægsprojekter vil det naturligvis kræve inddragelse af Park og Vej i Lolland Kommune.

På politisk niveau vil Teknisk Udvalg samt Kultur og Fritidsudvalget blive orienteret om kunstprogrammet.

Et samarbejde med Femern A/S er desuden helt afgørende for at realisere kunstprogrammets visioner om at inddrage Rødbyhavns kommende tilflyttere, Femern-forbindelsens internationale tunnelarbejdere i længerevarende kunstprojekter. Som beskrevet skal der indledes mere strategiske samarbejde med en række andre aktører såsom Statens Kunstfond og andre fonde, når mulighederne for et større permanent landskabeligt kunstværk integreret i det nye forland ud for Rødbyhavn skal afsøges.

Projektet kan sammentænkes med den udviklingsplan for Sydkysten som Strategi og Direktionssekretariatet i Lolland Kommune står overfor at skulle udarbejde.

ORGANISATION

Områdefornyelsen Rødbyhavn vil være projektansvarlig for de indledende faser af kunstprojektet og have ansvar for kontakt til kunstnere, rekruttering af deltagere til workshops, formidling af kontakt til lokale arkiver og andre relevante instanser, generel kommunikation og projektledelse af projektet.

Det anbefales derudover at der nedsættes en lokal følgegruppe bestående af repræsentanter fra foreninger, erhvervslivet og andre borgergrupper i Rødbyhavn og evt. repræsentanter de to store aktører i lokalområdet Femern A/S og Lalandia. Denne følgegruppe skal sikre den lokale forankring og implementeringen af kunstprogrammet på længere sigt, når Områdefornyelsen Rødbyhavn ophører i 2023.

Som supplement til den lokale følgegruppe er det nødvendigt med en kunsthøjlig følgegruppe, som kan bidrage med generel sparring omkring kunstneriske processer, rammesætning af kunstprojekter, udpegning af kunstnere, fundraising og formidling. Følgegruppen kan eksempelvis bestå af en repræsentant fra Fuglsang Kunstmuseum, en professionel kunstner og/eller en ekstern kunstkonsulent med erfaring indenfor kunst i det offentlige rum.

Kunstprogrammet er udarbejdet for Lolland Kommune
af kunstrådgiver Lotte Boesen Toftgaard (Umage).

Kunstprogrammet for Rødbyhavn er støttet af Statens
Kunstfond.

Programmet er grafisk tilrettelagt af Rebecca V. Chong.

Umage